

**HVA SKAL VI HA
NORSKFAGET TIL NÅ
DA?**

**LESE- OG
SKRIVEOPPLÆRING I
MASKINLÆRINGENS TID**

Jon Morten Steinveg

Norskeltor ved Nesbru videregående skole

- Jon Morten Steinveg

- hovedfag i Nordisk språk og litteratur ved NTNU 1996
- over 25 års erfaring som norsklærer
- studieforbredende/studiespesialiserende linjer og IB (International Baccalaureate) ved ulike vgs i Norge og Storbritannia
- jobber ved Nesbru videregående skole

Digitaliseringen av norsk skole

- omfattende
- politisk bestemt
- ikke alltid godt forankret i pedagogikk, læreplaner og forskning
- KI: på mange måter den akutte kulminasjonen av lang tids utvikling

Egentlig flere problemstillinger og debatter

- om juks og autensitet
- om personvern, lovverk og etikk
- om vurdering generelt og nettilgang ved eksamen spesielt
- om digital støy og distraksjoner i klasserommet
- om opplæringen i lesing og skriving, både grunnopplæring og studieforberedende opplæring

Norske læreplaner og pedagogisk tenking

- undersøkende og reflekterende elevaktiviteter
 - kritisk tenkning (inkl. kildekritikk), problemløsning og kreativitet
 - personlig utvikling og modning
 - dybdelæring: at elevene skal kunne grunnferdighetene så godt at de kan bruke disse på nye situasjoner og oppgaver, uavhengig av hvilke hjelpemidler de måtte ha tilgjengelig – eller ikke tilgjengelig
- = ganske nøyaktig akkurat det digitale hjelpemidler, KI inkludert, er dårligst på

Hvilke ferdigheter øves i norskfaget?

- **Leseferdigheter** – lese mye, langt, komplisert og utfordrende
- **Analyseferdigheter** – forstå hvordan tekst er bygd opp og hvordan forfattere bruker språk for å påvirke og formidle
- **Tolkningsferdigheter** – forstå og diskutere hva tekster sier oss og hvordan tekstforståelse forandrer seg med tid, sted, kultur, personlige erfaringer og perspektiver
- **Intertekstuelle ferdigheter** – gjenkjenne og forstå referanser, sammenhenger mellom tekster og mellom tekster og verden
- **Skriveferdigheter** – faglige og akademiske tekster, godt og riktig språk

Hva sier forskningen?

- Professor Anne Mangen (UiS) og FIKS ved UiO:
- papirlesere forstår og husker mere og bedre
- digital lesing gir overfladisk og springende lesing med lav oppmerksomhet og utholdenhet
- bruken av og tilgangen på mobil og PC i klasserommet er forstyrrende og distraherende

[Forskjellene mellom papirlesere og skjermlesere øker – Morgenbladet; Vi må ta på alvor det forskningen viser om lesing på skjerm og papir \(utdanningsforskning.no\); Lesing og konsentrasjon: - Vi kan ikke stole på viljestyrken i møte med algoritmene - Sosialantropologisk institutt \(SAI\) \(uio.no\); Elevenes leseforståelse er redusert: Å lese på skjerm gir mindre læring - Apollon \(uio.no\)](#)

Hva sier forskningen?

- professor Audrey van der Meer (NTNU): «Det bør være nasjonale retningslinjer som sikrer barn et minimum av opplæring i håndskrift»
- tydelig sammenheng mellom håndskrift og kognitiv utvikling

[Derfor blir barn smartere av å skrive for hånd \(forskning.no\)](http://forskning.no)

Hva sier forskningen?

- professor Espen Ytreberg (UiO): «studenter har en urovekkende lav evne og vilje til å lese lange og krevende tekster»

[Professor ved UiO advarer om studenters manglende leseferdigheter – Morgenbladet](#)

- NIFU-rapport (2015): «Sviktende ferdigheter i skriftlig fremstilling (...) Sviktende leseferdigheter er et annet ankepunkt...»: Norske elever er ikke studieforbereede nok

[Studieforbereedt etter studieforbereende? Overgangen mellom studieforbereende utdanningsprogram og høyere utdanning belyst gjennom gruppesamtaler med lærere, studenter og elever | NIFU](#)

- forskningen er ganske klar på at en så omfattende digitalisering av lese- og skriveopplæringen ikke er lurt

Mine erfaringer med skriveroboter i norsk

- misforstår instruksjoner og dikter opp svar
- krever ferdigheter og kunnskap å gi riktige instruksjoner
- krever ferdigheter, kunnskap og arbeid å vurdere om svarene den gir er gode eller i det hele tatt sannferdige
- gir overfladiske, kjedelige og upersonlige standardsvar, uten perspektiv, refleksjon, klokskap og kreativitet
- korrekt men upersonlig språk
- gir greie sammendrag

Skriveroboter i norskfaget

- igangsetter og idéinnsamler
- skrive disposisjon, kladd og utkast
- oppsummere tekster
- skrivehjelp: rettskriving og grammatikk, presentasjon, referanser osv.
- oversette til og fra sidemål og fremmedspråk (maskinoversettelsesprogrammet Apertium)
- kan være spesielt nyttig for elever med spesielle behov
- for lærere: lage oppgaver, administrative gjøremål, tilbakemeldinger mm

Skriveroboter i norskfaget

- professor Øystein Gilje (FIKS ved UiO):
- «hele skolesystemet er ute å kjøre» hvis elever tillates å bruke skriveroboter til å:
«Jeg har ikke peiling, jeg har en oppgave som skal leveres i morgen, smack, ferdig.»

[Pedagogisk intelligens – Episode 9 - Læring i algoritmenes tid - YouTube](#)

- dette ser allerede vi mye av! Helt verdiløst for elevens læring og for læreren
- krever mye forhåndskunnskap, ferdigheter og modenhet å bruke skriveroboter som genuin læringsassistent
- må være klare føringer på undervisning og sluttvurdering – svenske skolemyndigheter fraråder nå sterkt å bruke innleveringsoppgaver som karaktergrunnlag

To typer vurdering

- formativ: gi tilbakemeldinger og råd til forbedring underveis
- summativ: måle nivå på et gitt tidspunkt, for eksempel slutteksamener
- skriveroboter kan brukes i forbindelse med formative vurderinger – løpende forbedringer, individuell tilpasning
- hvis jeg ønsker å vite noe om hva slags ferdigheter elevene har i lesing, tekstanalyse, tekstforståelse og tolkning og i skriving må jeg måle nettopp det
- vi må ta konsekvensene av dette i undervisning og vurdering
- vil ha umiddelbare konsekvenser for vurderingsformer

Så hva skal vi ha norskfaget til nå da?

- vi må ta forskningen på alvor og se på hva som gir den læringen vi vil ha
- norskfaget skal (fortsatt) utvikle personlig modenhet og refleksjon
- ferdigheter i lesing, analyse, tolkning, intertekstuell forståelse og skriving
- ...som gjør at elevene kan nyttiggjøre seg ulike hjelpemidler
- norskopplæringen er grunntrening og dybdelæring som elevene seinere anvender i høyere utdanning og i yrkesliv, med eller uten digitale redskaper

Tusen takk for meg!

Jon Morten Steinveg

Nesbru videregående skole

jonst@viken.no

